

Съд на ЕС

- I. История
- II. Структура
- III. Функции и актове
- IV. Някои по-важни решения

Court of Justice of the European Union

I. История

Могат да се обособят 4 периода в развитието на съда:

1. От 1952 до 1958 г. съдът съществува като **Съд на ЕОВС**

(Court of Justice of European Coal and Steel Community - ECSC).

И тогава той е със статут на основна институция.

Задачи през този период – наблюдение за спазването на нормите на ЕОВС, и на договора, тълкуване на договора, решаване на спорове между институции и между държави-членки и институции. Първоначалната идея е била да се използва съда към **Съвета на Европа**, но Великобритания е била против, тъй като на този етап тя не подкрепя ЕОВС. Съдът на ЕОВС е имал 7 съдии и 2 генерални адвокати. Тяхната националност е била без значение при избора им.

Логото на Съда на ЕОВС

- ### 2. От 1958 до 1993 г.
- Това е периодът до подписването на Договора за Европейски съюз (Маастрихт). Официално име е “Съд на Европейските общности – Съд на ЕО”. В този период (1989 г.) се създава **Първоинституционният съд, наричан сега “Общ съд”**. Той е орган към **Съдът на ЕО (ЕС)**. Постепенно Съдът на ЕО разширява своите компетенции в областта на **свободното движение на стоки и фактори за производството (“четирите свободи”)**, както и в областта на **гражданското и търговското право**.

3. **От 1993 до 2009 г.** През този период Съдът на ЕО се утвърждава във всичките си сегашни функции. През 2005 г. е създаден **Съдът на публичната служба** (Civil Service Tribunal).
4. **След 2009 г.**, след влизането в сила на Договора за функциониране на ЕС (изменени и допълнен ДОЕ) вече няма Европейска общност. Тя е преименувана на “Европейски съюз”. Съответно и Съдът на ЕО става “Съд на ЕС”.

Някои факти в потвърждение на нарасналата роля на Съда на ЕС:

- Докато през 1979 г. съдът е разгледал само 79 дела, то през 2009 г. – 1890 дела.
- През 2009 г. съдът е приел 377 решения, предвиждащи санкции за държави-членки за неизпълнение на договори и норми на ЕС.
- През 2009 г. Общият съд е разгледал 2314 дела.
- ... **Колко дела е разгледал съдът през 2013 г.?**

<http://curia.europa.eu>

2. Структура на Съда

Независимо, че Европейската общност е преименувана на Европейски съюз, то Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) продължава да съществува. Ето защо, стриктно погледнато, съдът е всъщност съд на ЕС и на ЕОАЕ.

Съдът на ЕС като институция включва три различни камари (формата):

А) Съд втора инстанция или просто Съд на ЕС

Състои се от 28 съдии, по един от всяка държава-членка (наш представител е Александър Арабаджиев – на снимката) и 8 генерални адвокати.

... От кои държави са генералните адвокати в сегашния момент?

Съдиите и генералните адвокати се назначават от Съвета на ЕС по общо съгласие от правителствата на държавите-членки за срок от шест години с възможност да бъдат преназначавани. Обикновено изкарват по 2 мандата.

Съдиите избират един от тях за председател на съда за срок от три години с възможност за преизбиране. Председателят ръководи работата и службите на съда и председателства съдебните заседания и съвещанията на най – големите съдебни състави. Генералните адвокати подпомагат съда. Те представят правни становища, наречени „заключения, по делата”, които са им поверени.

Има и генерален секретар на институцията, който ръководи нейните служби.

... На снимката е показан членът на съда от квотата на България. Как се казва и какъв е бил преди да замине за Люксембург?

- Съдът може да заседава в пленум (28 съдии), в разширен състав (петнадесет съдии) или в състави от петима или трима съдии. Съдът заседава в пленум само в много специални случаи, предвидени в Статута на Съда (в производството по освобождаване от длъжност на член на Европейската комисия, който не е изпълнил задълженията си и т.н.), както и когато съдът прецени, че дадено дело е от изключителна важност за ЕС.
- Разширеният състав заседава по молба на държава-членка или институция, която е страна по спора, както и по особено важни дела или дела с висока степен на сложност.
- Нормалните дела се разглеждат от състави от петима или трима съдии. Председателите на петчленните състави се избират за срок от три години, а председателите на тричленните съдебни състави — за срок от една година.

Как се разглеждат делата?

По всяко дело, което е заведено в Съда, се назначават съдия и генерален адвокат. Делата се провеждат на два етапа – писмен и устен.

❖ Писмен етап

Първо всички заинтересовани страни предават писмено становище на съдията, отговарящ за делото. След това съдията изготвя резюме на тези становища и на правния контекст на делото.

❖ Устен етап

Вторият етап е публичното изслушване. По време на изслушването адвокатите на страните по делото представят случая пред съдиите и генералния адвокат, които могат да им задават въпроси. После генералният адвокат представя своето становище. След това съдиите заедно обсъждат делото и произнасят своето решение. От генералните адвокати се изисква да дават мнението си по делото само ако Съдът смята, че конкретният случай повдига нов правен въпрос. Съдът не е задължен да се съобрази с мнението на генералния адвокат.

Решенията на Съда се вземат с мнозинство и се прочитат на глас на публични заседания. Те се наричат определения (orders) или решения (judgments).

... Разкажете за едно от последните определения (order) на съда втора инстанция.

Например

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=157851&pageIndex=0&doclang=B G&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=569717>

Б) Общ съд

Това е съдът първа инстанция

Той е съставен също от по един съдия от всяка държава-членка. Тези съдии също се назначават по общо съгласие от правителствата на държавите-членки за срок от шест години с възможност да бъдат преназначавани.

Общият съд не разполага с постоянни генерални адвокати. Тази функция може в изключителни случаи да бъде възложена на съдия.

Заседава обикновено в състав от 3-ма съдии. Има 8 постоянно действащи такива тричленни състави. Повече от 80% от делата, заведени пред първоинстанционния съд, се разглеждат в състав от трима съдии. По-сложни дела се разглеждат от състави от 5-ма съдии. Тези състави са също 8. Възможно е дадено дело да бъде разгледано и от пленума на съда, но това става крайно рядко.

Разполага със собствен секретариат, но използва службите на Съда за другите си административни и езикови нужди. Молбите се подават на всички официални езици.

... Разкажете за едно дело на Общия съд. Например:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145241&pageIndex=0&doclang=BG&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=568948>

В) Съд на публичната служба

Състои се от 7 съдии, които се назначават от Съвета за срок от шест години с възможност за преназначаване. При назначаването се търси балансиран състав на широка географска основа. Съдиите на Съда на публичната служба избират един от тях за председател за срок от три години, с възможност за преизбиране.

Правилата за съставите са като при Общия съд. Освен това, в случаи, определени от процедурния му правилник, делото може да се разгледа и от 1 съдия. Съдиите определят секретар за срок от шест години. Съдът на публичната служба разполага със собствен секретариат, но използва службите на Съда на ЕС за административни и езикови нужди.

... Разкажете за едно дело на Съда на публичната служба, например:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145546&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=570439>

3. Функции и актове

Първоинстанционен и Второинстанционен съд

➤ **Производство по постановяване на преюдициално заключение**

Националните съдии могат, а понякога са длъжни, да се обърнат към Съда, за уточнение на въпрос по тълкуването на правото на ЕС. Преюдициалното запитване може също така да има за цел да провери валидността на даден акт на ЕС. Съдът отговаря не чрез обикновено становище, а чрез акт под формата на решение или мотивирано определение (прецедентно право).

Препращането може да бъде направено само от национална юрисдикция (национален съд в държава-членка), но в производството пред Съда могат да участват освен страните по националното производство и държавите-членки и европейските институции.

➤ **Иск за установяване на неизпълнение на задължения**

Сезирането на Съда се предхожда от предварителна процедура, проведена от Комисията, която има за цел да предостави на държавата-членка възможност да даде отговор на отправени обвинения. Съдът може да постанови заплащането на еднократно платима сума и/или периодична имуществена санкция от провинилата се държава-членка.

➤ **Жалба за отмяна**

Съдът има изключителна компетентност да се произнася по жалби, подадени от държава-членка срещу Европейския парламент и/или срещу Съвета (с някои изключения), или подадени от една съюзна институция срещу друга. Първоинстанционният съд е компетентен да разглежда като първа инстанция всички други жалби от този вид и по-специално жалбите, предявени от частни лица и фирми, а така също жалби от държави-членки срещу решения на Европейската комисия.

➤ **Иск за установяване на неправомерно бездействие**

Иск може да бъде предявен само след като съответната институция е била поканена да предприеме действия. Компетентността по разглеждане на искове за установяване на неправомерно бездействие се поделя между Първоинстанционния и Второинстанционния съд в зависимост от ищеца (ако е държава-членка – направо във втора инстанция).

➤ **Обжалване и преразглеждане**

Съдът може да бъде сезиран с жалби срещу решенията и определенията на Първоинстанционния съд, но само по правни въпроси. Ако жалбата е допустима и основателна, Съдът втора инстанция отменя решението на Първоинстанционния съд. Решенията на Първоинстанционния съд, постановени по жалби срещу решения на Съда на публичната служба, могат да бъдат преразглеждани от Съда също по изключение.

3. Образувани дела — Област, с която е свързан(а) искът или жалбата (2009)¹

	Преки искове или жалби	Преюдициални запитвания	Жалби	Жалби във връзка с обезпечително производство или встъпване	Общо	Особени производства
Бюджет на Общностите	1				1	
Външни отношения		6			6	1
Данъчни въпроси	13	44			57	
Държавни помощи	10	5	32		47	
Европейско гражданство		8			8	
Енергетика	5	1			6	
Земеделие	2	23	7		32	
Индустриална политика	4	7			11	
Институционално право	2	3	9		14	4
Интелектуална собственост		14	25		39	
Конкуренция		5	10		17	2
Митнически съюз		9	3		12	
Обща външна политика и политика на сигурност		1	3		4	
Обща митническа тарифа		9			9	
Околна среда и потребители	45	33	2		80	
Политика в областта на рибарството		1	1		2	
Правен режим на предприятията	11	3	1		15	
Принципи на общностното право		4			4	
Присъединяване на нови държави		1			1	
Пространство на свобода, сигурност и правосъдие	2	17			19	
Регионална политика			1		1	
Сближаване на законодателствата	9	12			21	
Свобода на установяване	8	9			17	
Свободно движение на капитали	6	6			12	
Свободно движение на стоки	2	10	2		14	
Свободно движение на хора	5	6			11	
Свободно предоставяне на услуги	7	16			23	
Собствени ресурси на Общностите	2	1			3	
Социална политика	5	26	1		32	
Социално осигуряване на работниците мигранти		12			12	
Транспорт	4	4			8	
Търговска политика		2	4		6	
Договор за ЕО/ДФЕС²	143	298	101	2	544	5
Договор за ЕС		4			4	
Договор за ВС			1		1	
Производство						5
Правилник за длъжностните лица			2		2	
Разни			2		2	5
ОБЩО ЗА ВСИЧКИ ОБЛАСТИ	143	302	104	2	551	10

Общ съд

Той е компетентен да разглежда:

- Преки иски и жалби, предявени **от физически или юридически лица** срещу актове на институциите, органите, службите и агенциите на Европейския съюз (на които те са адресати или които ги засягат пряко и лично), както и срещу подзаконовни актове или още срещу неправомерно бездействие от страна на тези институции, органи, служби и агенции. Възможно е да става въпрос за жалба, подадена от предприятие срещу решение на Комисията, с което му се налага глоба.
- Иски и жалби, предявени **от държавите членки срещу Комисията.**
- Жалби, подадени от държавите членки срещу Съвета, относно актовете, приети в областта на **държавните помощи, на мерките за търговска защита („дъмпинг“)** и актовете, с които той упражнява **изпълнителни правомощия.**
- Иски **за обезщетение за вреди**, причинени от институциите на Европейския съюз или от техните служители.
- Иски и жалби, основаващи се на сключени от ЕС договори, които предвиждат изрично компетентността на Общия съд.
- Жалби в областта на **марката на ЕС (Общността).**
- Жалби само по правни въпроси **срещу решенията на Съда на публичната служба на Европейския съюз.**
- Жалби срещу решения на Службата на Общността за сортовете растения, както и срещу решения на Европейската агенция по химикали.

Съд на публичната служба (трудоваправни спорове)

Съдът на публичната служба на Европейския съюз е компетентен да разглежда като първа инстанция спорите между Европейските общности и техните служители, както и спорите между всички органи и учреждения и техни служители, относно които е предоставена компетентност на Съда на ЕС.

На снимката вляво – на 12 октомври 2014 г. Юнкер се кълне заедно с другите членове на Европейската комисия пред Съда на ЕС. На снимката вдясно – голямата съдебна зала на Съда на ЕС.

4. Някои по-важни решения на Съда на ЕС

Van Gend & Loos (1963 г.)

Въведен е **принципът на непосредственото действие на правото на ЕС** в държавите-членки, което дава възможност на гражданите на държавите-членки да се позовават пряко на общностните разпоредби пред техните национални юрисдикции (съдилища).

Описание: Транспортното предприятие Van Gend & Loos, което внася стоки от Германия в Холандия, е трябвало да заплати мита, които счита за несъвместими с правилото от Договора за ЕИО за забрана на увеличаването на митата при търговията между държавите членки (това правило е важало до пълното премахване на митата в търговията между държавите-членки). В националното производство се поставя въпросът за колизията между националното законодателство и разпоредбите на Договора за ЕИО. Съдът на ЕО решава въпроса, отправен от холандската юрисдикция, като установява правилото за непосредственото действие и по този начин предоставя на транспортното предприятие пряка гаранция за защитата на неговите права по общностното право пред националната юрисдикция.

Costa (1964 г.)

С него се установява **предимството (примата) на общностното право пред вътрешното законодателство.**

Описание: Италианският съд поставя пред Съда на ЕО въпроса дали италианският закон за национализация на производството и разпределението на електрическа енергия е в съответствие с някои правила от Договора за ЕИО. Съдът въвежда правилото за предимството на общностното право, като се основава на специфичното естество на общностния правен ред, което изисква еднаквото му прилагане във всички държави членки.

Defrenne (1976 г.)

Укрепва **принципа на равното третиране**

Описание: Стюардеса предявява иск срещу работодателя си, като твърди, че срещу нея е допусната дискриминация по отношение на възнаграждението, което тя получава за същия труд в сравнение с това на колегите ѝ от мъжки пол. След като е сезиран от белгийска юрисдикция Съдът на ЕО постановява, че правилото в Договора, изискващо равно заплащане за мъжете и жените за равен труд, има непосредствено действие.

Cassis de Dijon (1979 г.)

Въвежда се **принципът за взаимното признаване на условията за достъп до пазара.**

Описание: Търговците могат да внасят в страна си всеки продукт, идващ от друга страна на Съюза, при условие че там той е законно произведен и пуснат на пазара и че няма императивно съображение, например свързана със защитата на здравето или с околната среда, което възпрепятства вноса му в страната.

Johnston (1986 г.)

Създава абсолютно приложение на **принципа на недискриминацията**

Описание: Полицейските служители в Северна Ирландия започнали да носят огнестрелно оръжие. Жените-полицейски служители не са имали право да носят огнестрелно оръжие (въз основа на издаден от компетентния министър акт, който не може да се оспорва по съдебен ред). В резултат на това, на жените полицейски служители повече не били предлагани договори за работа на пълно работно време. След като е сезиран от юрисдикция от Великобритания Съдът на ЕО приел, че изключването на правомощие за контрол от съдилищата на издаден от национален орган акт противоречи на принципа за ефективен съдебен контрол, на който могат да се позоват всички лица, считащи се за жертви на дискриминация.

Cowan (1989г.)

Относно **свободното предоставяне на услуги**

Описание: Британски турист е нападнат и пострадва тежко в парижкото метро. След като е сезиран от френска юрисдикция, Съдът на ЕО решава, че в качеството му на турист на това лице се предоставят услуги извън неговата страна и спрямо него се прилага принципа на общностното право на недопускане на дискриминация, основана на гражданство. Ето защо това лице има право на същото обезщетение, което би могъл да получи френски гражданин.

Francovich и др. (1991 г.)

Установява се **отговорност на държавата-членка за вреди при нарушение на общностното право.**

Описание: Италиански граждани, чиито работодатели, обявени в несъстоятелност, им дължали възнаграждения, предявяват иск за установяване на факта, че италианската държава не е транспонирала общностните разпоредби за закрила на работниците в случай на несъстоятелност на работодателя. Съдът на ЕО установява, че въпросната директива цели да предостави на работниците права, от които те са били лишени. По този начин Съдът на ЕО създава възможност за предявяване на иск за обезщетение срещу Италия.

Kraus (1993 г.)

Създават се **предпоставки за взаимно признаване на квалификацията на гражданите**

Описание: Гражданинът Краус, притежаващ университетска диплома за следдипломна квалификация, получена в една от държавите-членки, желаел тя да му послужи за полечаване на разрешение за упражняване на определена икономическа дейност. Това му било отказано. Съдът на ЕО постановил, че при разрешителна процедура трябва да се признава съответния документ на другата държава-членка като само се провери дали той е надлежащо издаден.

Bosman (1995 г.)

Усилва се свободното движение на работници (лица).

Описание: Съдът дава заключение относно съвместимостта на правилата на футболните федерации със свободното движение на работници. Посочва, че професионалният спорт е икономическа дейност, чието упражняване не може да бъде затруднявано от правила, регулиращи трансфера или ограничаващи броя на играчите, граждани на други държави-членки. Този принцип е разширен с последващи решения и обхваща и положението на професионални спортисти от трети страни, сключили споразумение за асоцииране (Решение по дело Deutscher Handballbund, 2003 г.) или споразумение за партньорство (Решение по дело Simutenkov, 2005 г.) с ЕС.

Kohll (1998 г.)

Относно **свободното предоставяне на услуги**

Описание: Съдът на ЕО постановява, че национални разпоредби с действие, което води до отказ за възстановяване на разходите за зъболекарско лечение на осигурено лице (Люксембург), поради това че са направени в друга държава членка, представляват необосновано ограничение на свободното предоставяне на услуги.